

Op de vlucht

Theo Rombouts, Johan Vande Lanotte,
Johan Leman, Ludo Abicht, Pieter De Gryse,
Ronny Tielen over migratie en asielbeleid

Asielbeleid

"Het migratie- en asielbeleid zal ook in de toekomst op een tragische wijze gekneld zitten tussen het ethisch wenselijke en het pragmatisch haalbare.

Het zal ons blijven achtervolgen" (Theo Rombouts).

Welke criteria past een land toe om de ene vluchteling binnen te laten en de andere buiten te houden? En hoe voer je die uit? Na de dood van de Nigeriaanse vluchteling Sémirá Adamu werden deze vragen niet langer alleen gesteld door de administratie en het kabinet van binnenlandse zaken en door gespecialiseerde vluchtelingenorganisaties. De tragische gebeurtenis zette ook de publieke opinie aan het denken en discussiëren over asiel, vluchtelingen en Noord-Zuid-verhoudingen.

Na de eerste schok, de scherpe reacties en het ontslag van de minister van binnenlandse zaken schijnt het echter niet zo eenvoudig om een genuanceerd, gepast en consequent antwoord te vinden voor de vluchtelingen die naar ons land en Europa komen. Eén gegeven is zeker: wij wonen in het rijke deel van de wereld waarvan, hoe je het draait of keert, de aantrekkingskracht de komende jaren niet zal vermin-

deren. Welk beleid voer je dan t.a.v. vluchtelingen die om politieke of economische motieven of omwille van oorlog op de loop gaan? Iedereen zegt dat het beleid 'humaan' moet zijn. Akkoord. Maar verder?

Samenleving en politiek vroeg aan **Ludo Abicht, Pieter De Gryse, Johan Leman, Theo Rombouts, Ronny Tielen en Johan Vande Lanotte** om verder te denken dan de slogans. In het eerste nummer van de vernieuwde *Samenleving en politiek* van 1999 - die op 19 januari verschijnt - geven zij hun mening over (delen van) het asielbeleid.

Op de bladzijde hiernaast krijgt u al een voorsmaakje daarvan. Wij selecteerden voor u een passage uit het artikel van Ludo Abicht en geven u ook al een aantal citaten uit de artikels van de andere auteurs mee. Wie méér wil lezen, moet wachten tot 19 januari. Pas dan krijgt u uw exemplaar in handen.

Op de vlucht: het debat

Bij de lancering van de 'nieuwe' *Samenleving en politiek* organiseren wij een debat over het asielbeleid. Op 1 februari 1999 confronteren wij een aantal discutanten met elkaar over dit complexe onderwerp. Wij verwachten ons aan een genuanceerde, maar daarom niet minder scherpe discussie.

Programma:

- discutanten: Theo Rombouts (ACW), Johan Vande Lanotte (SP), Johan Leman (Centrum voor gelijke kansen en voor racismebestrijding), Pieter De Gryse (OCIV) en Ludo Abicht (docent filosofie Universiteit Antwerpen).
- moderator: VRT-journalist Siegfried Bracke.
- plaats van afspraak: het Café van de Beursschouwburg, A. Ortsstraat 22, 1000 Brussel.
- tijdstip: 20 uur.

Samenleving en politiek nodigt u van harte uit op dit debat. De toegang is gratis en u hoeft zich niet vooraf in te schrijven. Na het debat wordt aan alle aanwezigen een drankje aangeboden. Tot dan!

Voor alle verdere informatie kunt u terecht bij Bart Azare, tel.02/552.03.20, fax.02.552.02.55

Wat te doen?

De onoverbrugbare tegenstelling tussen een verwerpelijke en onmenselijke politiek van hermetisch gesloten grenzen en een wenselijk maar voorlopig niet haalbaar beleid van 'open grenzen' leidt tot een steriel debat, zegt Ludo Abicht. Daartussen ligt een breed veld van mogelijkheden open, waarvan hij er enkele ter discussie voorlegt.

1. Het wordt hoog tijd voor een grondige aanpassing van de toelatingscriteria van de Conventie van Genève. De tragische dood van de Nigeriaanse Sémira Adamu brengt ons, zelfs indien de achteraf geuite twijfels over de geloofwaardigheid van haar dossier zouden kloppen, onvermijdelijk de vraag, waarom de criteria voor het ont-

vankelijk verklaren van een asielaanvraag geen rekening houden met de specifieke situatie van de vrouw in een aantal landen van de Derde Wereld. Is er een verschil tussen het gevaar van foltering dat door bepaalde vluchtelingen gelopen wordt en de reële kans van een vrouw om in haar thuisland seksueel verminkt te worden? Ook hier kan men slechts hopen dat het verzet daartegen door de vrouwen zelf wordt georganiseerd en geleid, maar dat kan ons niet beletten deze 'traditionele' praktijken gewoon als grove schendingen van hun mensenrechten te beschouwen. Hetzelfde kan ook gezegd worden voor andere miskenningen van hun persoonlijke rechten, waaronder ik een gedwongen huwelijk reken, wanneer dat duidelijk door de betrokkenen afgewezen wordt. Kunnen de regeringen van de Europese Gemeenschap niet zonder meer alle voor ons rechtsgevoel onaanvaardbare praktijken, hoe traditioneel die in het land van herkomst ook mogen zijn, als wettige criteria voor een asielerzoek laten gelden? Daarmee hoeven wij ons niet meteen uit te spreken over het netelige probleem van 'de mensenrechten' die wij vaak (maar niet altijd) in diplomatieke en handelsbesprekingen met andere landen als voorwaarden hanteren, en die vaak door de betrokken discussiepartners als

eurocentrische (en dus imperialistische) visies worden afgedaan. Zelfs indien wij onze definitie van elementaire mensenrechten niet aan hen opdringen, blijven wij nog altijd het recht behouden om zelf te beslissen wat voor ons in deze materie als schendingen van de mensenrechten wordt beschouwd en daaruit onze conclusies te trekken. En indien de gewraakte praktijken in de uitwijkslanden regelmatig worden toegepast, lijkt mij dat een uitstekende reden om ze in een vernieuwde versie van de Conventie van Genève als criteria te laten opnemen.

De regeling-'onverwijderbaren' blijft, ook in de versie van december 1998, een halfslachtige maatregel. Het gaat nog steeds om een omzendbrief en niet om een wettelijke regeling. (Pieter De Gryse)

2. Wanneer vluchtelingen en asielzoekers hier vijf jaar lang op een definitieve uitspraak hebben moeten wachten, en intussen hun leven en dat van hun kinderen hier goedschiks of kwaadschiks hebben ingericht, dan ligt de verantwoordelijkheid duidelijk bij de overheid en moeten deze aanvragen onmiddellijk geregulariseerd worden, ongeacht de graad van 'integratie' die deze mensen intussen bereikt hebben. Vanzelfsprekend is het in hun belang dat zij zich voldoende ingepast hebben en bijvoorbeeld de taal van het land kunnen spreken, al was het maar om makkelijker aan werk te geraken. Maar het is onethisch deze eisen te stellen aan mensen die maand na maand en jaar na jaar in de onzekerheid verkeren over het feit dat ze hier überhaupt zullen mogen blijven wonen. Tijdens de onderhandelingen over de regularisering kunnen deze eisen dan, in het belang van de betrokkenen en de maatschappij in haar geheel, duidelijk worden geformuleerd. Hierbij moet ook de nodige hulp worden aangeboden, maar ze mogen na al die tijd niet langer dienen als een excuus voor een uitwijzing. Er moet met andere woorden een onderscheid worden gemaakt tussen het recht van deze mensen om na vijf jaar hier te blijven, dat automatisch moet worden verleend, en de minimale eisen die een gemeenschap aan

haar burgers mag stellen, en die zeker niet hoger mogen zijn voor de asielzoekers dan voor alle anderen.

3. Het probleem van de 'papierloze' illegalen. Indien deze mensen erin geslaagd zijn in een klein land vijf jaar lang aan de aandacht

milie- en kennissenkring van de hier verblijvende vluchtelingen aan te zullen trekken, heeft natuurlijk gelijk.

Je moet maar een tijdje in het buitenland geweest zijn om te weten hoe geruchten en informatie over de 'doorlaatbaarheidsgraad'

Ik besloot de bewering dat de SP reeds tien punten van het Vlaams Blok-programma heeft gerealiseerd aan de werkelijkheid te toetsen. Wat bleek? Deze bewering is afkomstig van... het Blok zelf. Waarom verspreiden vier progressieve intellectuelen dit soort onwaarheden zonder één enkel bewijs te leveren voor hun gevaarlijke stelling? (Ronny Tielen)

van onze hypermodern uitgeruste gerechtsdienars te ontsnappen én ze op een geloofwaardige manier kunnen bewijzen dat ze hier al zo lang (en zo bestaansonzeker) verblijven, dan getuigt dat van een hoog niveau van vindingrijkheid, energie en uithoudingsvermogen, allemaal kwaliteiten die een moderne samenleving goed kan gebruiken. In dat geval pleit ik eveneens voor een snelle regularisering van hun toestand, al was het maar omdat de illegaliteit deze mensen bijzonder kwetsbaar maakt voor allerlei vormen van economische tot seksuele uitbuiting en ze, in hun bestaansonzekerheid en wanhoop, al te makkelijk de prooi kunnen worden van echte misdadigers die misbruik maken van hun begrijpelijk angst voor het gerecht. Hier moet men de nadelen van een aantal gevallen van handige fraude afwegen tegen de voordelen van een regularisering voor de betrokkenen, die van dat ogenblik als normale burgers kunnen leven en werk zoeken, en van de gemeenschap in haar geheel.

4. Wat de sociale opvang en specifiek de geneeskundige verzorging van de vluchtelingen en asielzoekers betreft: zolang en omdat ze hier zijn, hebben ze vanzelfsprekend recht op een behandeling die op zijn minst met het minimum niveau van de andere burgers kan vergeleken worden. Wie meent, door een al te comfortabele aanpak, meer mensen uit de fa-

hardere, dat wil zeggen sobere-tot-grauwe aanpak de mensen kan afschrikken, vergist zich zeer. Zelfs de gesloten inrichtingen, die door sommige dwaze en onverantwoordelijke actievoerders 'concentratiekampen' genoemd worden, zijn in vergelijking tot heel wat onderkomens in de uitwijkinglanden relatief aanvaardbaar, en je hebt trouwens te maken met mensen die jammer genoeg meestal ergere toestanden gewoon zijn. Het moet zelfs mogelijk zijn de meerderheid van de bevolking van de noodzaak van een dergelijke menswaardige opvang te overtuigen en de ongegrondheid van beide extreme en valse stel-

van de verschillende grenzen, de wijze van opvang en de kansen om te mogen blijven overal worden uitgewisseld, zonder dat daar een of ander georganiseerd netwerk voor nodig is. Wie omgekeerd meent, dat men door een

België kan gezien het huidige Europees beleid geen geïsoleerde politiek van open grenzen voeren. (Johan Leman)

lingen (die van het 'luxehotel' tegenover 'Auschwitz') door een efficiënte informatiecampagne te ontkrachten.

5. Een gesloten opvangcentrum, hoe comfortabel ook ingericht, blijft een gevangenis, een plaats waar je niet uit kan of mag. In het geval van in het buitenland gezochte misdadigers of mensen die zich hier aan misdaden schuldig maken, moet de wet uiteraard in alle objectiviteit toegepast worden. Maar zou het voor de anderen dan toch niet beter zijn de politiek van de gesloten centra op te geven en

de vluchtelingen waarvan de aanvraag afgewezen is voor de keuze te stellen tussen een vrijwillig of een gedwongen vertrek? Het valt niet moeilijk te voorspellen dat heel velen van hen onder die omstandigheden meteen gaan onderduiken. Ze weten echter heel goed dat ze daarmee de wet overtreden en moeten bereid zijn dat risico te lopen. Ik vraag me trouwens af of de operationele kosten van de gesloten centra in feite niet hoger liggen dan die van de nodige uitbreiding van het gerechtelijke apparaat in het andere geval. Er blijft echter wel een netelig ethisch probleem bestaan: we weten uit de ervaring dat ondergedoken vluchtelingen met goede connecties makkelijker onderdak en steun zullen krijgen, terwijl het voornamelijk de zwakkeren zijn die gevat en uitgewezen worden. Daardoor ontstaat er onvermijdelijk een 'vluchtelingenbeleid met twee snelheden'. Het is duidelijk dat

de discussie hierover nog lang niet afgesloten is. Maar is dat een voldoende reden om deze optie reeds van te voren uit te sluiten?

6. Wie niet kiest voor een politiek van 'open grenzen' moet daar de consequenties van onder ogen zien. Er zullen dus mensen met een of andere vorm van geweld moeten worden uitgewezen. Een commissie van ethici is, in opdracht van de minister van Binnenlandse Zaken, een aantal beleidslijnen en raadgevingen aan het uitwerken. We kunnen nu al voorspellen dat de enen die voorstellen als onmenselijk zullen verwerpen, terwijl de anderen ze als inadequaaf of te weinig efficiënt zullen afwijzen. De vraag is dan niet of er uitwijzingsprocedures, en ik heb het hier specifiek over fysieke dwang, mogen gebruikt worden maar wel welke methodes ethisch aanvaardbaar en technisch haalbaar zijn. De commissie heeft slechts een adviserende bevoegdheid, en een minister is tenslotte niet meer dan een verkozen mandataris die in laatste instantie niets anders kan doen dan de wil van de meerderheid van de bevolking uit te voeren. Dat wil zeggen dat we er als burgers van

een democratische samenleving allemaal bij betrokken zijn. Indien we, als meerderheid, de keuze voor een 'open grenzen'-beleid om geïllustreerde redenen hebben afgewezen, moeten we mede de verantwoordelijkheid dragen voor de altijd pijnlijke manier waarop mensen met geweld worden uitgewezen. Daar kunnen we niet omheen. Het is de taak van de minister de ethisch en technisch meest verantwoorde voorstellen ter discussie voor te leggen aan het parlement, en het blijft de taak van de bevolking, via verkiezingen en andere vormen van politieke druk de gemaakte keuzes te con-

Als morgen iemand van honger omkomt op Wall Street, dan is dat in ruime mate zijn probleem, niet het probleem van de staat. Daarom is illegaal verblijf in de VS in se niet zo'n probleem. In onze sociale rechtsstaat is dat wel het geval. En dus moet de overheid duidelijk de grens trekken. (Johan Vande Lanotte)

troleren. Indien we dit niet doen wil dat zeggen dat we ofwel met de genomen beslissingen akkoord gaan of dat we aan onze democratische rechten en plichten verzaakt hebben en daarmee de democratie gevoelig verzwakt hebben.

7. Tenslotte komt alles neer op de vraag in wat voor samenleving en wereld we willen leven. Indien we vandaag, met de dood in het hart, kiezen voor een asielbeleid (en dus voor gedwongen uitwijzingen) ontslaat ons dat geenszins van de plicht na te denken over en actief mee te werken aan een toekomst waarin dergelijke maatregelen niet meer nodig zullen zijn. De huidige problematiek is het resultaat van een historische en dus menselijke ontwikkeling op wereldschaal en de situatie is in veel opzichten ronduit onbevredigend. Daarom mogen we nooit vergeten dat de hogergenoemde verbeteringsvoorstellen geen oplossingen zijn, maar onder de gegeven omstandigheden noodzakelijk geachte lapmiddelen, niet meer en niet minder. En lapmiddelen zijn per definitie voorlopig.